

ŞEHİR, MODERNLEŞME VE RAMAZAN RAHATSIZLIĞI

Akif EMRE, 26 Eylül 2006

<https://www.yenisafak.com/yazarlar/akif-emre/ehir-modernleme-ve-ramazan-rahatsizligi-1719>

Her Ramazan ayın gelişini, “bu yıl nasıl bir kampanya başlatılacak” diye pek çok insan tedirginlikle bekler. Söz konusu olan Ramazanın huzur iklimini mümkün olduğunca bozacak adeta periyodik hale gelen bir gerilim dalgasıdır. Toplumun ortak kutsalı, kültürüne yönelik saldırgan bir kampanyaya dönüşür.

Bir toplantıda, kendisini şehirli gören muhafazakâr bir siyasetçi, İstanbul'un çeşitli meydanlarına kurulan Ramazan çadırlarını eleştirerek, çadırın göçebelik, köylülük göstergesi olduğunu savunarak medeniyet adına bu uygulamayı eleştiriyordu. Bu yaklaşım tümüyle yabana atılmasa da iftar çadırlarının Refah Partisi geleneğinden gelen belediyelerin şehirlere (belki de tek) katkısı olduğunu belirtmek zorundayız. Şehirlerdeki bunca sosyal adaletsizlik ve ekonomik sıkıntı bir yana bizzat modern hayatın Müslüman hayatına müdahalesine bir ara çözüm olduğunu düşünüyorum. Ramazanda oruç ibadetinin toplumsal boyutu ile şehirlerin sosyo-ekonomik yapısı birlikte düşünüldüğünde bu ayın ruhuna uygun bir çözüm olarak farklı siyasal kesimler tarafından da benimsendiği bir gerçek. Nitekim sol partilere mensup belediyelerin de bu uygulamaya geçmiş olması "şehir olmaktan çıkan şehirler"imizin kaçınılmaz gerçekliği ile yakından alakalıdır.

Olay sadece ekonomik değil şüphesiz. Ramazanın kültürünün toplumla buluşması, toplumsallaşmasına önemli bir katkısı oldu iftar çadırlarının. Ramazanın şehirlerde daha görünür hale gelmesi aslında her anlamda mozaikleşme eğilim gösteren toplumun buluşabileceği elde kalan çok az sayıda ortak sembollerden biri... Dini toplumun hafızasından silmeye, yeniden dizayn etmeye çalışan toplum mühendisliği projelerinin tümünün parçalayıcı, dağıtıcı, kişiliksizleştirici etkisiyle bu toplumu nasıl da derin bir kimlik sorunuyla baş başa bıraktığını ibretle görüyoruz. Aslında dini bu toplumun hafızasından, hayatından, hayalinden, bilincinden, semboller dünyasından sildiğinizde yerine koyabileceğiniz; geleneği oluşmuş, kültürel ve tarihi temelleri olan birleştirici değer gösterilebilir mi?

Bugünlerde Sultanahmet Meydanı tartışması gündemde. Doğrudan dini boyutu öne çıkarılmasa da tarih, mekan, turizm, kültür gibi kavramlar üzerinden Sultanahmet Meydanı'nda yapılan

etkinlikler medyada gündeme getirildi. Bu etkinliklere karşı çıkarken kullanılan temel argüman şu: Türkiye'nin en önemli turistik ve tarihi mekanı karnaval görüntüsüne heba ediliyor; özetle bu “modern olmayan görüntüye yabancılar ne der” itirazı yapılıyor. .

Tarih, mekân ve toplum ilişkisini turistik görüntüye indirgeyen anlayış, her ne kadar Sultanahmet Meydanı özelinde tarihi mirası savunuyor görünse de, bizzat tarih karşıtlığının kaynağı duruşu yansıtır.

Türk modernleşmesinin en somut olarak kendini ifade edebilme imkânı bulduğu mekân olarak yeniden modern kimlik kazandırılmak istenen şehirler olmuştur. Mimari ve şehircilik üzerinden kendini göstermeye çalışan modern şehir anlayışının karşısında en büyük engel tarih ve bu şehrin tarihsel dokusu olmuştur. Seküler ve modern şehirler inşa etmek adına bizdeki kadar tarih katliamının yapıldığı, kendi medeniyetini kendi eliyle tahrip eden başka bir toplum yoktur.

Tarihi yarımada yıkılan camilerin ve tarihi eserlerin çetelesi bile tutulmamıştır. Mimar Sinan gibi dünya çapında bir dehanın eserleri bile bu yıkımdan nasibini almıştır. İstanbul'un yeni şehir planlaması yapılırken şehrin merkezi düzenlemesi, caddelerin ana aksı Osmanlı kimliğini kenara itecek şekilde çizilmiştir.

Dahası, Süleymaniye gibi dünyada eşi bulunmayan bir münevver semti bilinçli bir şekilde yıkıma terk edilerek bugün çöp imalathanelerinin depolama merkezi haline getirilmesinin ihmalden öte anlamı vardır. Tarihten intikam almak isteyen bir anlayışla sözüm ona modern şehircilik yapılmıştır. Yeryüzünde İstanbul kadar tecavüze uğramış hiçbir şehir yoktur. İstanbul adeta, bir milletin kültürel olarak kendi kendini sömürgeleştirmesinin göstergesi haline gelmiştir.

Elde kalan tarihi abidelerin etrafı boşaltılarak hayattan çekilmiş, ölü semtler haline getirilerek müzeleştirilmiştir. Tarihe sahip çıkmayı; ayakta kalan eserlerin hayattan koparılarak müzeleştirilmesini, turistik hale getirilmesini anlayanların Ramazan canlılığından neden rahatsız olduklarını anlamak hiç de zor değildir.

Bugünlerde sürdürülen tartışma, Sultanahmet etkinliklerinin nasıl daha estetik hale getirilmesi değil, müzeleştirilmiş bir mekanın Ramazan süresince yeniden canlanmasından duyulan rahatsızlık yatmaktadır. Bu vesile ile Ramazanda doğal olarak yaşanan canlılık toplumun farklı kesimlerini bir araya gelmesini sağlıyor.

Ramazan etkinliklerini daha estetik, daha şehirli bir tarz geliştirerek topluma birleştirici ruh üflemesini sağlamak da bu ruha sahip çıktığını iddia edenlerin işi... Evet bu etkinlikleri kal-

dırmak değil, ramazanı varoş kültürünün elinden kurtarıp daha zarif ve ruhuna uygun hale getirmeli... Ama tartışmayı başlatanların böyle bir kaygılarının olmadığı açık. Karaköy"deki estetik tarihi camiye yıkarak modern bir şehir meydanı inşa edenlerle, mzeleştirmek istedikleri şehre Ramazanla gelen canlılıktan rahatsız olanların şehir, mekân ve toplum tasavvurları aynı...